

EUGENIUSZ K. CHYŁEK

ZNACZENIE WIEDZY WE WZROŚCIE INNOWACYJNOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH

Słowa kluczowe: *kapitał ludzki, innowacyjność, rolnictwo, obszary wiejskie, wiedza, doradztwo naukowe*

STRESZCZENIE

Artykuł omawia zagadnienia warunkujące znaczenie wiedzy we wzroście innowacyjności na obszarach wiejskich. Przedstawiono warunki decydujące o stopniu przygotowania mieszkańców obszarów wiejskich do wdrażania innowacji zarówno w sektorze rolno-spożywczym trwale związanym z obszarami wiejskimi jak i infrastrukturze społecznej wsi. Wykazano powiązania, a także uwarunkowania jakie występują w procesach innowacyjnych, w tym zwłaszcza pomiędzy stopniem przygotowania edukacyjnego mieszkańców obszarów wiejskich, a możliwościami wykorzystania innowacji. Zidentyfikowano warunki jakie powinny być zrealizowane by zasoby kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich mogły skutecznie przyczynić się do rozwoju sektora rolno-spożywczego i wsi.

EUGENIUSZ K. CHYŁEK

THE MEANING OF KNOWLEDGE IN THE INCREASE OF INNOVATIVENESS ON RURAL AREAS

Key words: *human resources, innovativeness, agriculture, rural areas, knowledge, scientific advisory*

SUMMARY

The article discusses the issues determining the meaning of knowledge in the increase of innovativeness on rural areas. The conditions were presented, influencing the level of preparation of rural inhabitants for implementation of innovation in both agricultural-food sector (firmly related to the rural areas) and rural social infrastructure.

The relations and conditions were showed, existing in innovative processes, especially including those between educational level represented by rural inhabitants and possibilities of the utilisation of innovations.

The conditions were identified that should be completed in order to the efficient contribution of the rural human resources to development of the agricultural-food sector and the countryside.

WENANCJUSZ KUJAWIŃSKI

USŁUGI W ZAKRESIE DOSTOSOWYWANIA GOSPODARSTW ROLNYCH
DO WYMOGÓW INSTRUMENTU WZAJEMNEJ ZGODNOŚCI

Słowa kluczowe: *wzajemna zgodność, cross-compliance, doradca rolniczy, działania doradcze, działania kształceniowe, działania informacyjne, działania innowacyjne.*

STRESZCZENIE

Artykuł „Usługi w zakresie dostosowywania gospodarstw rolnych do wymogów instrumentu wzajemnej zgodności” podnosi istotne z punktu widzenia autora kwestie związane z wypełnianiem zobowiązań Polski wobec rolników w przedmiocie świadczenia poprzez uprawnione organizacje usług pozwalających rolnikom dostosowywać swe gospodarstwa do wymogów instrumentu wzajemnej zgodności. Autor uważa, że usługi uprawnionych podmiotów w zakresie dostosowywania gospodarstw rolnych do wymogów instrumentu wzajemnej zgodności muszą wyzwalać niewłaściwie wykorzystywany potencjał rozwojowy tkwiący w osobowościach rolników i rozwijać go. Jeśli natomiast - z uwagi na przyjęte złe założenia i/lub ich złą wykładnię, jakiej można doszukać się w niektórych aktach prawnych z omawianego obszaru - przedmiotowe usługi nie tylko, że nie przyspieszą pożądanego procesu przekształcania rolników w przedsiębiorców rolnych ale wśród niektórych z nich będą kreować postawy roszczeniowe, to należy te akty niezwłocznie poprawić.

WENANCJUSZ KUJAWIŃSKI

SERVICES WITHIN THE RANGE OF FARMS ADJUSTMENT TO REQUIREMENTS OF
CROSS-COMPLIANCE

Key words: *cross-compliance, agricultural adviser, advisory activities, education activities, inquiry activities*

THE SUMMARY

The article raises essential from the author point of view connected matters with the pursuance of liabilities of Poland to farmers in the object of the prestation across entitled organizations of services permissive to farmers to adapt its own farms to requirements of cross-compliance. The author attends that services of entitled subjects within the range adapting of holdings to requirements of the cross-compliance must liberate the wrongly using development potential staying in individualities of farmers and develop him. If instead - in consideration of accepted bad foundations and/or their bad interpretation, which one can succeed in finding in some legal acts from the talked over area - objective services not only that they will not accelerate the desirable process of the transformation of farmers into farming businessmen but among some from them will create claim attitudes, then one ought these acts immediately to improve.

SŁAWOMIR ZAWISZA, WOJCIECH PEROŃ

PRZYGOTOWANIE DO NOWYCH ZADAŃ PO WSTĄPIENIU POLSKI DO UNII
EUROPEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE ŚWIĘTOKRZYSKIEGO OŚRODKA DORADZTWA
ROLNICZEGO W MODLISZEWICACH

Słowa kluczowe: *rolnictwo, doradztwo, zadania, integracja, Unia Europejska.*

STRESZCZENIE

Artykuł prezentuje wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w październiku i listopadzie 2006 roku wśród 124 pracowników WODR w Modliszewicach w województwie świętokrzyskim. Badana kadra ODR pozytywnie oceniła perspektywy rozwoju wsi i rolnictwa oraz gospodarstw rolnych, zwłaszcza większych obszarowo, po włączeniu do struktur UE. Oceniono jako najbardziej pomocne dla finansowania rolnictwa programy PROW i SPO. Z niepokojem badani pracownicy odbierali małe zainteresowanie prowadzeniem rachunkowości przez rolników, dostrzegając zarazem symptomy rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, jednocześnie polecając w swoich poradach takie działania. Wysoko oceniano współpracę z ARiMR oraz samorządem lokalnym na terenie działania badanych doradców. Respondenci wiązali swoją przyszłość z dalszą pracą zawodową w strukturach ODR, nie obawiając się też odchodzenia rolników do konkurencji w postaci prywatnych instytucji doradczych. Równocześnie badani doradcy odczuwali jednak pewne zagrożenie pojawiającą się konkurencją prywatnego sektora doradztwa. Wśród respondentów były podzielone opinie na temat możliwości poprawy sytuacji finansowej tej grupy zawodowej w wyniku integracji z UE. Szkolenia, internet i kursy zostały uznane za korzystne sposoby uzupełniania wiedzy, niezbędnej w kontaktach z rolnikami. Ważnym elementem pracy doradczej było wsparcie w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie ze środków UE, realizowane najczęściej raz lub dwa razy w roku dla każdego klienta.

SŁAWOMIR ZAWISZA, WOJCIECH PEROŃ

PREPARATIONS FOR NEW TASKS AFTER HAVING ENTERED THE EUROPEAN UNION BY
POLAND ON THE EXAMPLE OF ŚWIĘTOKRZYSKIE AGRICULTURAL COUNSELING
CENTER IN MODLISZEWICE

Key words: *agriculture, counseling, tasks, integration, European Union.*

SUMMARY

The article deals with results of surveys carried out in October and November in 2006 among 124 counselors of WODR in Modliszewice in the Świętokrzyskie Province. The surveyed ODR staff were of positive opinions on the subject of development prospects for agriculture and rural areas, especially those bigger ones, after having been incorporated into the structures of the European Union. According to the respondents the most supportive programs for financing agriculture were PROW and SPO. The counselors were concerned about too little interest, on the part of farmers, in dealing with accountancy, however, they said it was impossible not to notice symptoms of growing enterprise in rural areas, which they strongly recommended. Cooperation with ARiMR and local authorities, in the areas in question, was fairly appreciated by the respondents. They associated their future career with employment in ODR structures, not being afraid to face competition from other counseling centers. However, the counselors were aware of the competition on the part of the private counseling sector. The opinions about likelihood of improving their financial situation in result of membership in the EU were divided. Trainings, the internet and courses were considered as the most advantageous ways of acquiring knowledge necessary for interacting with farmers. A very important element of the counselor's job was support for applying for financial means from the European Union funds, usually realized one or two times a year for each client.

MAŁGORZATA BOJAŃCZYK

AUDYT WEWNĘTRZNY W RAMACH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

Słowa kluczowe: *audyt wewnętrzny, fundusze strukturalne, kodeks etyki, standardy audytu wewnętrznego*

STRESZCZENIE

Aby móc korzystać z pomocy Funduszy Strukturalnych, muszą być spełnione ściśle określone warunki. Jednym z nich jest należyte wydatkowanie otrzymanych środków, a to związane jest z koniecznością przeprowadzania audytów w jednostkach sektora finansów publicznych i innych jednostkach zajmujących się zarządzaniem funduszami strukturalnymi. Możliwość korzystania z funduszy strukturalnych okazała się być szansą przełamania barier rozwojowych w rolnictwie i zapewniła konkurencyjność polskiego rolnictwa na Jednolitym Rynku Unii Europejskiej. W związku z tym w pracy omawiane są podstawowe pojęcia audytu, zakres, cel i rola audytu. Przedstawiono również podmioty uczestniczące w audycie wewnętrznym funduszy strukturalnych. W pracy skupiono się na zagadnieniach, które odzwierciedlają ideę audytu i sposób jego przeprowadzania. Autorka skupia się także na przedstawieniu dokładnej metodyki audytu wewnętrznego, tj. planowaniu i sposobie realizacji audytu oraz podstawach i uwarunkowaniach prawnych jego przeprowadzania.

MAŁGORZATA BOJAŃCZYK

INTERNAL AUDIT IN THE STRUCTURAL FUNDS

Key words: *internal auditing, structural funds, ethics in the internal auditing, standards of internal auditing*

SUMMARY

To be able to benefit from the Structural Funds assistance, certain conditions must be strictly complied with. One of them is the proper disbursement of monies (resources) received, and this is related to the necessity of conducting audits in the public finance sector and in other entities involved in the structural funds management. The possibility of the use of structural funds has proved to be a chance of breaking development barriers in agriculture and ensured competitiveness of Polish agriculture on the Single Market of the European Union. In connection with this, basic concept of audit: its scope, purpose and role are discussed in this paper. I introduce entities involved in the internal audit of the Structural Funds as well. The paper focuses on issues that reflect the idea of an audit and how it is carried out. The author focuses on presenting a thorough internal audit methodology: planning and carrying out the auditing and bases and legal considerations of audit.

MICHAŁ A. JERZAK

RYZIKO I METODY NIM ZARZĄDZANIA W GOSPODARSTWACH ROLNYCH

Słowa kluczowe: *ryzyko, zarządzanie ryzykiem, cena*

STRESZCZENIE

W warunkach liberalizacji polityki rolnej UE, a także wobec postępującej globalizacji działalności przedsiębiorstw, zarządzanie ryzykiem a w szczególności ryzykiem cenowym w rolnictwie zyskuje coraz większe znaczenie. W niniejszym artykule podjęto problem ryzyka w rolnictwie, a także identyfikacji dostępnych w polskim agrobiznesie metod zarządzania ryzykiem. Wskazano też na rolę giełdowego rynku towarowych kontraktów terminowych jako narzędzi stanowiących niezależną część działalności handlowej w gospodarstwie jednak mających wpływ na poziom dochodów gospodarstw działających na konkurencyjnym rynku. W konkluzji wskazano też, że obecnie w rolnictwie polskim zarządzanie ryzykiem cenowym ogranicza się do metod fizycznych. Metody finansowe zarządzania ryzykiem dotyczą głównie ubezpieczeń od zdarzeń katastroficznych. Stwierdzono też, że wykorzystanie zagranicznych rynków terminowych jako drogi do zabezpieczenia ceny towarów rolnych na krajowym rynku gotówkowym jest trudne ze względu na różnice w wewnętrznych uwarunkowaniach ekonomicznych, a także brak istotnych powiązań między rynkami tych samych produktów w poszczególnych krajach.

MICHAŁ A. JERZAK

RISK AND METHODS OF RISK MANAGEMENT IN FARMS

Key words: *risk, risk management, price*

SUMMARY

With today's globalizing world and liberalization of UE agriculture politics the area of business risk management, including price risk management in the farm sector is gaining in significance. In the paper was presented problem of risk in agro business, and identifies risk management tools available in Polish agriculture. Also was indicate the role of commodity futures market as a tools which will form an integral part of trade in farm commodities having a stabilizing impact on farm's income and also on competitiveness on the market. The concluding statement was that using other European futures market as a way to hedging price in the domestic farm market is difficult due to difference in economic condition and lack of connection between those market.

HENRYK SKÓRNICKI, IRENEUSZ GRADKA

TECHNOLOGICZNO-EKONOMICZNE ASPEKTY WDRAŻANIA PRODUKCJI
EKOLOGICZNEJ W WYBRANYCH GOSPODARSTWACH ROLNYCH CZ. I

Słowa kluczowe: *zeszyty ekologiczne, produkcja ekologiczna*

STRESZCZENIE

Celem tego opracowania jest przedstawienie wybranych aspektów produkcji ekologicznej w kraju w latach 2005 - 2007. Analizę przeprowadzono w 117 gospodarstwach ekologicznych w 14 województwach. Osiągnięte rezultaty analizy przedstawione w artykule charakteryzują stan tych gospodarstw m.in.: ich specyfikę, zasoby majątkowe, charakterystykę głównych działalności w gospodarstwie, stosowane technologie, osiągnięte wyniki produkcyjne i ekonomiczne, marketing produktów ekologicznych. Analiza w rozszerzonym zakresie ekonomicznym kontynuowana jest w 2009 roku, co pozwoli na wypracowanie jeszcze bardziej szczegółowych wniosków.

HENRYK SKÓRNICKI, IRENEUSZ GRADKA

TECHNOLOGICAL AND ECONOMICAL ASPECTS OF THE IMPLEMENTATION
OF ECOLOGICAL PRODUCTION IN SELECTED AGRICULTURAL FARMS - PART I

Key words: *books of the organic farming, organic production*

SUMMARY

In this paper on the main aim was to show selected aspects of farm organic production in 2005-2007. Analysis covers 117 organic farms in 14 voievodships.

Analysis, presented in the paper, shows the characteristic conditions of these farms inter alia: specificity, property, farm's main activities and technical description, production and economic results, marketing of organic products.

Analysis has been continued for 2009 year, that would allow to elaborate more detailed conclusions.

TERESA MIŚ

ZNACZENIE INSTYTUCJI W ROZWOJU ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO
I BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI W REGIONIE ROZDROBNIONEGO
ROLNICTWA W ŚWIETLE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Słowa kluczowe: instytucje, bezpieczeństwo żywności, rolnictwo ekologiczne, fundusze UE, rozdrobnione rolnictwo

STRESZCZENIE

Wyzwaniem przyszłości jest zagwarantowanie każdemu człowiekowi żywności o wysokich parametrach jakości i zdrowotności, dlatego rolnictwo odgrywa znaczącą rolę w tworzeniu jakości żywności i środowiska, a jego podstawowym celem jest zapewnienie samowystarczalności i bezpieczeństwa żywnościowego na szczeblu danego kraju. W opracowaniu poddano ocenie zakres zmian dokonanych i planowanych w gospodarstwach mających istotne znaczenie dla kształtowania bezpieczeństwa żywnościowego i przestawienia produkcji rolnej na ekologiczną, także ustalenie czy uzyskują wsparcie ze strony otoczenia instytucjonalnego. Z badań wynika, że ponad połowa rolników, którzy realizują dodatkową, alternatywną działalność w swoim gospodarstwie korzystała z pomocy instytucji. Zdecydowana większość (ponad $\frac{3}{4}$ respondentów) wskazała na pomoc uzyskaną od pracowników Ośrodków Doradztwa Rolniczego mających siedziby w Boguchwale (Podkarpacie), Karniowicach (Małopolska), Modliszewicach (region świętokrzyski) oraz ich oddziałach powiatowych i punktach na szczeblu gminy. Pomoc ta polegała głównie na świadczeniu doradztwa bezpośredniego, polegającego na wypełnianiu wniosków aplikacyjnych oraz konsulting, kursy i szkolenia. Ponadto wskazywano na formy wsparcia od otoczenia instytucjonalnego, polegające na pomocy w uzyskaniu kredytów i certyfikatów, poszukiwaniu nowych rynków zbytu, co jest szczególnie ważne przy produktach ekologicznych. Badani rolnicy byli także aktywni w ubieganiu się o środki finansowe dostępne w ramach funduszy UE. Z programów pomocowych w większym zakresie korzystali rolnicy młodzi i lepiej wykształceni. Interesującą kwestią wydaje się dostrzeganie przez rolników podjęcia w najbliższej przyszłości dodatkowej, alternatywnej działalności, przy czym co piąty badany do tej pory nie prowadził takiej działalności.

TERESA MIŚ

IMPORTANCE OF INSTITUTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL
FARMING AND FOOD SAFETY IN SMALL-FARM REGION IN THE LIGHT
OF EMPIRICAL STUDIES

Key words: institutions, food safety, ecological farming, EU funds, fragmented agriculture.

SUMMARY

A challenge to be faced in the immediate future is to guarantee food of high parameters of quality and healthiness for each human. Therefore, agriculture plays significant role in creating quality of food and environment, while its basic task is to ensure self-sufficiency and nutritional safety at the national level. The paper discusses the assessment of the range of changes, which have been made, and those planned, in farms of significant importance for food safety shaping and in farm production switching to ecological methods, as well as determination whether farmers obtain support from their institutional environment. The study shows that more than half of the farmers who realize additional, alternative activity in their farms utilized the assistance of such institutions. A clear majority (over $\frac{3}{4}$ of respondents) indicated to assistance received from employees of the ODR Agricultural Advisory Centers having their seats in Boguchwała (Podkarpacie), Karniowice (Małopolska), Modliszewice (Świętokrzyski region), as well as employees of their district branches and sections at the communal level. This assistance was rendered mainly in form of direct advisory services, consisting in filling in application forms, as well as consulting and training courses and sessions. Besides, other forms of

support from institutional surroundings were indicated, as those consisting in help in obtaining credits and certificates, searching for new sales markets - particularly important aspects in case of ecological products. Surveyed farmers were also active in soliciting financial subsidies available within the EU funds. Young and better educated farmers availed themselves more from these aid programs. It seems interesting to note that farmers were aware of the advisability or need to undertake additional, alternative activity in the near future, whereas every fifth of the surveyed has not carried any such activity up to the present time.

ANNA NOWAK

ZATRUDNIENIE W ROLNICTWIE POLSKIM NA TLE INNYCH KRAJÓW UE

Słowa kluczowe: *zatrudnienie, rolnictwo, Unia Europejska, Polska*

STRESZCZENIE

Polska jest jednym z niewielu krajów Unii Europejskiej, gdzie rolnictwo charakteryzuje się tak wysokim poziomem zatrudnienia. Na 100 ha UR w Polsce pracuje ponad dwukrotnie więcej osób niż średnio w 27 krajach UE. Od lat obserwuje się systematyczny odpływ siły roboczej z tego działu gospodarki, jednak jest to proces powolny. Związanie tak dużych zasobów pracy z rolnictwem stanowi tymczasem jedną z barier jego przemian. Jak pokazała analiza danych statystycznych, wydajność pracy w rolnictwie polskim jest o wiele niższa niż średnio w UE-27, choć na przestrzeni ostatnich lat nieco wzrosła. Stanowi to przesłankę poszukiwania sposobów redukcji zatrudnienia w rolnictwie. Jednym z nich wydaje się być wielofunkcyjny rozwój wsi i rolnictwa.

ANNA NOWAK

EMPLOYMENT IN POLISH AGRICULTURE ON THE BACKGROUND OF OTHER EU COUNTRIES

Key words: *employment, agriculture, European Union, Poland*

SUMMARY

This paper identifies that Poland is one of few EU countries where agriculture characterizes with very high employment level. In Poland employment of people on 100 ha exceeds twice employment in 27 countries of European Union. It should be noted that for many years labor has been systematically drifted from agriculture but is very low process. Very high level of employment in agriculture is followed by barriers in agriculture transformation resulting in low labor effectiveness. Statistic data analysis shows far more lower work effectiveness in Polish agriculture comparing to average EU countries effectiveness but recently there was noticed a little grow. This is important reason to search for the ways of employment reducing in Polish agriculture and one of the way is multifunctional development of country and agriculture.